

Kangasalan Luonto

Vuosijulkaisu 2013

Missä äiti viipyy? Pitäisi päästä harjoittelemaan lentämistä. No tulihan se äiti viimein. On täällä omassa kodissa silti vielä turvallista olla.

Kuntaliitokset ja ympäristö

Kunta- ja sote-uudistusten eräpäivä lähestyy. Lehtien yleisönosastoissa kirjoitetaan, että Tampereen naapurikunnat kuppavat keskuskaupunkia. Täältä käydään töissä Tampereella ja maksetaan verot kehyskuntiin. Ympäristönäkökulmasta asetelma kääntyy pääläelleen. Tampere hyödyntää kehyskuntien luontoa, työntää sinne ympäristöhaitat ja saa taloudellisen hyödyn.

Valtioneuvoston verkkosivulla kerrotaan, että ”Jyrki Kataisen hallituksen kuntapolitiikan... tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakente. Vahva peruskunta muodostuu luonnollisista työssäkäyntialueista ja on riittävän suuri pystyäkseen itse vastaamaan peruspalveluista.”

Peruskunnan ”luonnollisten” rajojen katsotaan siis muodostuvan työssäkäyntialueista. Miten työssäkäyntialueet voivat olla ”luonnollisia”? Miten ihmisten työssäkäynnillä ylipäättensä voi olla jotain tekemistä luonnon kanssa? Työssä ollessaan ihminen on pois luonnosta, hän tuottaa silloin toista luontoa, ihmisen muokkaamaa luontoa. Hallituksen muotoilua lukiessa kummututuaa eikä luonnolla, siis sillä alkuperäisellä ensimmäisellä luonnolla pitäisi olla jotain tekemistä kuntarajojen kanssa?

Kangasalan luonnonsuojeluyhdistyksellä on yli 30 vuoden kokemus Tampereen pyrkimyksistä hyödyntää Kangasalan luontoa. Suurin osa Tampereen vedestä tulee Kangasalan Roineesta. Tampereen itäiset kaupunginosat on rakennettu Kangasalan harjuista reivitystä sorasta. Rakentamisen tuomat työpaikat ovat valuneet Tampereelle, kun Kangasalle ovat jääneet ympäristövahingot.

Muilla kehyskunnilla on samanlaisia kokemuksia. Härmälän lentokenttä siirrettiin Pirkkalaan. Ohitustie vedettiin Pirkkalan läpi ja oikorata halutaan samoin Pirkkalan läpi. Naistenlahden

voimalassa poltetaan turvetta. Tampere saa energian ympäristöhaittojen jäädessä Parkanon seudulle. Ylöjärvelle, Pirkkalaan, Lempäälään, Nokialle ja Kangasalle sataa suuria maa-aineshakemuksia.

Kun väitetään, että kehyskunnat ”vaapaamattkustavat” Tampereen kupeessa, tervetuloa katsomaan millaista tuhoa soranotto on aiheuttanut Vehoniemellä. Tampereen kaupungin sorakuoppa on kaivettu tyhjiin peruskalliota myöten, ja se on vain yksi lukuisista ottoalueista. Pirkanmaan luonnonsuojelupiiriin jatkuvaa työskentelyä ovat Vapon turpeennoston haitat Pohjois-Pirkanmaalla.

Viime vuosina Tampereen naapurikunnat ovat kieltäytyneet uusista ympäristöhaitoista. Keskuspuhdistamo ei kelvannut Nokialle. Valkeakoski, Kangasala ja Akaa haluavat irti Tavasen tekopohjavesihankkeesta. Pälkäne ei siihen koskaan liittynytäkään. Tavase Oy saisi sadan vuoden monopolin Pirkanmaan vesihuoltoon ympäristöhaittojen jäädessä Kangasalle ja Pälkäneelle.

Onko tässä todellinen syy pakkoliitokseen? Keskuskunnassa on sosiaalisia ja ympäristöongelmia, jotka halutaan työntää kauemmaksi, mutta kehyskunnat haraavat vastaan. Itsenäiset kehyskunnat sentään päättävät luvista, joilla niiden luontoa käytetään hyväksi. Jos Kangasala olisi osa Suur-Tamperetta, lupia ei tarvitsisi enää kysellä. Tavaset ja keskuspuhdistamot olisi jo rakennettu kehyskuntien alueelle.

Ympäristöarvojen kunnioittaminen edellyttää päätöksenteon pitämistä paikallisena. Suur-Tampereen kaupunginvaltuustoon Kangasalta valittaisiin 6–7 valtuutettua, ehkä yksi Sahalahdelta, Kuhmalahdelta ei ketään. On vaikea kuvitella, että Tampereen Keskustorilla tiedettäisiin tai välitettäisiin Kuohenmaan tai Laipanmaan asioista. Kangasalan valtuustossa ja lautakunnissa se on mahdollista.

Jorma Mäntylä

Kangasalan Luonto

Kangasalan luonto ry:n vuosijulkaisu

Julkaisija: Kangasalan luonto ry.
C/o Jorma Mäntylä
Tanhuanpääntie 25
36200 KANGASALA
0400-333575

Vastaava toimittaja:
Jorma Mäntylä
jmantyla@kaapeli.fi

Taitto:
Nina-Carita Säpyskä
nina-carita.sapyska@kotiportti.fi

ISSN-L 0781-5166
ISSN 0781-5166

Paino:
Viestipaino, Tampere 2013

Sisällys

- 5 Ilmastonmuutos puhutti Pohtiolammella
 6 Professori Heikki Toivonen: Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja miten sopeutua niihin
 8 Lehdistö ja petojen pelko
 10 Lausunto Lamminrahkan kaavasta
 12 Tulokaslaji mopoauto
 13 Miten suhtautua Kirkkojärveen?
 14 Oriveden kaivosalueella
 16 Farssi jatkuu Lentolan FK-radalla
 18 Ympäristöjärjestöjen muistutus Tavase-tekopohjavesihankkeesta
 22 Sylvian runoilta museolla
 24 Konsultti vastaa
 26 Luontoyhdistyksen toimintaa 2012–13

Kangasalan luonto ry:n hallitus vuonna 2013

Jorma Mäntylä
 0400-333575, jmantyla@kaapeli.fi
Kalevi Lepo
 0400-505809, kalevi.lepo@luukku.com
Satu Kauramäki
 045-6714774, satu.luonnonsuojelija@gmail.com
Hannu Majava
 0400-341210, majha@kangasalalainen.com
Marja Rassi
 045-1305451, marja.rassi@welho.com
Harri Salastaro
 040-3635282, harri.salastaro@gmail.com
Kari Sipilä
 0400-722123, kakex83@gmail.com
Nina-Carita Säpyskä
 044-0554451, nina-carita.sapyska@kotiportti.fi
Tuula Säpyskä
 040-7488471, tupuska@hotmail.com
Heikki Toivonen
 040-7401689, toivonenhe@gmail.com
Kusti Vuorinen
 044-5636963, kustivuorinen@gmail.com

Lahjoitus luontoyhdistykselle

Kangasalan luonto ry. sai merkittävän lahjoituksen, kun Kangasalan luonnonsuojeluyhdistyksen pitkäaikainen puheenjohtaja Eero Nieminen antoi hallussaan olleen arkiston yhdistykselle. Se sisältää 1980- ja 1990-luvun pöytäkirjoja, julkaisuja ja kannanottoja. Arkistomateriaalin otti 3.6.2013 vastaan Kangasalan luonnon puheenjohtaja Jorma Mäntylä (oik.). (Kuva: Pirkko Hakulinen)

Kuvat

Lehden kuvat: Jorma Mäntylä, ellei toisin mainita.

Ilmastonmuutos puhutti Pohtiolammella

Suomen luonnonsuojeluliitossa on vietetty Ilman vuosi -teemavuotta 2013. Liitto on vaatinut ilman epäpuhtauksille tiukempia raja-arvoja ja päästökattoja sekä lainsäädännön porsaanreikien tukkimista. Kangasalan luonto ry. osallistui teemavuoteen järjestämällä Pohtiolammella toukokuussa tapahtuman Ilman vuosi 2013 ja Kangasala.

Kolmisenkymmentä ympäristöaktiivista oli kokoontunut 4. toukokuuta Pohtiolammen sääksikeskukseen kuulemaan esityksiä ilmastonmuutoksesta. Tilaisuuden avasi Kangasalan luonnon puheenjohtaja **Jorma Mäntylä**. Hän valitteli, että Suomessakin on edelleen ilmastokeskeittöitä, jotka kiistävät koko ilmastonmuutoksen.

– Vaikka ilmastonmuutoksesta kiistellään, ylivoimaisesti suurin osa tutkijoista pitää sitä tosiasiana. Ovatko Suomi ja sen kaunis luonto tässä prosessissa voittajia vai häviöjä, selviää professori Heikki Toivosen esityksestä. Toivoisin sen palauttavan skeptikotkin tähän maailmaan, Mäntylä totesi avauspuheenvuorossaan.

Professori **Heikki Toivonen** piti pitkän esityksen, jossa totesi lukuisien tutkimusten osoittavan ihmisen aiheuttaman ilmastonmuutoksen olevan ilmeinen.

– Napa-alueilla lämpötilan nousu on ollut 1,5–2-kertainen maapallon keskimääräiseen verrattuna. Suomessa kasvukausi on pidentynyt noin kymmenen vuorokautta 30 vuodessa. Tornionjoen jäidenlähöttilasto ulottuu aina vuoteen 1693. Aikaistumista on tapahtunut peräti 14 vuorokautta. Vaikka vuotuinen vaihtelu on edelleen suurta, keskiarvo on muuttunut paljon.

Heikki Toivonen esitteli lopuksi HINKU-hanketta. Hiilineutraalit kunnat on Suomen ympäristökeskuksen koordinoima kuntien ja niiden yritysten hanke, jossa ovat mukana Uusikaupunki, Mynämäki, Padasjoki, Kuhmoinen ja Parikkala. Ne ovat vähentäneet päästöjään 12–18 % vuosina 2007–11 ja vuoteen 2030 pyritään 80 % vähennykseen.

– Uusia HINKU -kuntia ovat Hanko, Lohja, Raasepori, Siuntio, Ii, Laitila ja Masku. Eikö Kangasala voisi liittyä

Kangasalan Lämpö Oy:n toimitusjohtaja Pekka Lehtonen Kangasalan luonto ry:n kevättapahtumassa.

joukkoon, jossa on jo kaksi naapurikuntaa? Heikki Toivonen kysyi lopuksi.

Tapahtuman toinen puhuja oli Kangasalan Lämpö Oy:n toimitusjohtaja **Pekka Lehtonen**. Yhtiö on Kangasalan kunnan omistama ja tuottaa mm. kaukolämpöä 7000 asukkaalle. Maakaasuverkkoa yhtiöllä on 47,1 km ja asiakkaita 150.

Pekka Lehtosen mukaan maakaasun poltto tuottaa selvästi vähemmän hiilidioksidipäästöjä kuin muut fossiiliset polttoaineet.

– Raskaalla polttoöljyllä, turpeella tai metsähakkeella päästöt olisivat 43–100% enemmän, Lehtonen totesi.

Professori Heikki Toivosen esitys julkaistaan seuraavalla aukeamalla.

Kangasalan maakaasu tulee Länsi-Siperiasta Jamalin Nenetsiasta.

Kuva: Kangasalan Lämpö Oy.

- HALUAN LIITTYÄ LUONNONSUOJELULIIITON
- jäseneksi. Jäsenmaksu on 32 €/vuosi.
 - perhejäseneksi. Jäsenmaksu on 10 €/vuosi. Perhejäseneksi voivat liittyä varsinaisen jäsenen kanssa samassa taloudessa asuvat henkilöt.
 - opiskelijajäseneksi. Jäsenmaksu on 28 €/vuosi. Liityn sekä Luonnonsuojeluliiton että Luonto-Liiton jäseneksi. Opiskelijajäsenen on oltava päätoiminen opiskelija.

- TILAA SUOMEN LUONTO -LEHDEN (31.12.2013 ASTI)
- Kestotilauksena (jäsenille ja YkkösBonus-norppakorttilaisille 57 €, muille 64,50 €)
 - Määräaikaistilauksena (jäsenille ja YB-norppakorttilaisille 64,50 €, muille 73 €)

YHTEYSTIETONI

Etunimet _____ Sukunimi _____
 Katuosoite _____
 Postinumero _____ Postitoimipaikka _____
 Puhelin _____ Sähköpostiosoite _____
 Oppilaitoksen nimi ja paikkakunta (vain opiskelijajäsenet täyttävät) _____

Vastaanottaja maksaa postimaksun

SUOMEN
 LUONNONSUOJELULIIITTO
 Tunnus 5009174
 00003 VASTAUSLÄHETYS

Suomen luonnonsuojeluliiton rekistereiden osoitetietoja voidaan käyttää SLL:n omiin tilaus- ja suoramarkkinointitarkoituksiin.

Lehdistö ja petojen pelko

Tiedotusvälineissä on viime aikoina ollut petoja koskevia uutisia. Karhu liikkui Kristiinankaupungin keskustan läheisyydessä, susi hyppäsi ponin kanssa liikkeellä olleen tytön eteen Längelmäellä ja liikuntatunnilla suunnistamassa olleet koululaiset törmäsivät karhuun Rengossa. Kaikkia näitä uutisia leimaa petojen aiheuttama kauhu ja pelko.

Petojen lisääntyminen ja niiden etsityminen ihmisasutuksen lähelle, niiden uhkaava käytös ja petoeläinten aiheuttamat taloudelliset menetykset ovat nostattaneet jälleen esiin keskustelun petoeläinkannan rajoittamisesta. Petojen ihmisille ja kotieläimille aiheuttamat ongelmat ovat viime vuosina paljolti samoja kuin reilu sata vuotta sitten, jolloin asian ratkaisuksi nähtiin petojen hävittäminen kokonaan.

Kunnat auttoivat petojen hävitystä

Pedot aiheuttivat entisajan maatalousyhteisössä merkittävää taloudellista vahinkoa jokapäiväiselle elinkeinolle.

Kun susi tai karhu vei ainoan lehmän tai hevosen, syntyi taloudellisia ongelmia. Sudet saattoivat pahimmissa tapauksessa ajaa perheen kerjuulle, sillä ne etsivät saalista myös talojen pihapiireistä.

Vuoden 1734 lain ja kuninkaallisen asetuksen mukaan vuodelta 1741 tuli viranomaisen maksaa muun muassa sudesta ja karhusta tapporahaa. Ennen vanhaan jokaisella oli metsästysoikeus ja metsästä sai missä vain. Aivan villiä ja vapaata metsästyksiä ei silti ollut. Vuonna 1868 metsästyksistä ja otuksen pyynnöstä annettun asetuksen mukaan peltopyy oli rauhoitettu osan vuotta ja majava sekä hirvi olivat koko vuoden rauhoitettuja. Vahinkoeläimiksi asetuksessa määriteltiin susi, karhu, ahma, ilves, kettu, näätä, kotka, huuhkaja, haukka ja kalasääski.

Lisäksi säädettiin, että ”Karhua, sutta, ilvestä ja osmaa eli ahmaa saakoon jokainen metsästä ja tappaa tahi pyytää, missä ne vaan vapaina tavataan metsästäjän omilla taikka muiden tiluksilla.” Asetuksella siirrettiin myös petojen

tapporahan määrääminen ja maksaminen valtiolta kunnille.

Susi oli vihatuin

Kovilla pakkasilla sudet kiertelivät mielellään saaliin toivossa navetan tai karjasuojien ympärillä. Myös kesäisin sudet liikkuvat asutulla seudulla uhaten pääasiassa vain laidunnettavaa karjaa.

Petojen etsitymiselle pihoihin löytyy useampiakin syitä. 1800-luvulla useimmat suomalaiset elivät metsien keskellä toisin kuin nykyisin. Kaikissa taloissa ja mökeissä oli karjaa: hevosia, lehmä, sikoja ja lampaita. Kotieläimet joutuivat helposti petojen saaliksi, kun metsissä ei ollut sopivaa ruokaa, kuten esimerkiksi hirviä, sillä nekin hävisivät välillä kokonaan Pirkanmaan metsistä. Lehmien ja lampaiden lisäksi taloissa oli myös koiria, jotka olivat helppo saalis sudelle.

Susien uhka koettiin erityisen suurena 1870–1880-luvun vaihteessa koko maassa. Lehdet julkaisivat tuolloin satoja uutisia ja tarinoita petojen hyökkäyksistä. Vauhtia susien hävittämistä ajatukselle antoivat lehtien kirjoitukset susien saaliksi joutuneista lapsista.

Esimerkiksi Sahalahdella näyttää olleen 1800-luvun lopulla erityisen paljon petoja liikkeellä. Vuosina 1875–1880 Sahalahden kunta maksoi tapporahan kaikkiaan 33 sudesta tai suden pennusta ja yhdeksästä ilveksestä. Vastaavasti Kuhmalahdella ei kuntakokousten pöytäkirjojen mukaan saatu tapettua kuin yksi sudenpentu.

Petojahtien johtaminen kuului 1800-luvulla jahtivoudeille, mutta heistä oli huonoja kokemuksia. Paras kannustin petojen hävittämiseksi oli kuntalaisille tarjottu tapporaha. Sen saattoi saada kuka tahansa, joka oli saanut pedon hengiltä.

Susien pyydystämiseksi kaivettiin makiin sudenkuoppia. Karhuja, kettuja ja susia pyydettiin myös ”haaskalta”, jollaisena käytettiin jonkin eläimen, esimerkiksi vasikan tai hevosen raatoa, jota yritettiin ”märäntää”. Haaskoilla käytettiin myös viritettyjä pyssyjä.

Susia saatiin myös myrkyllä. Ilveksiä pyydettiin ampumalla, loukulla ja

Sahalahdella kerran myös ”puukanken lyännillä”.

Lehdistö lietsoi petovihaa

Suurinta huomiota ovat maassamme herättäneet ne susien suorittamat lastenryöstöt, jotka tapahtuivat Turun seudulla 1880–1881. Tampereen seudun lasten surmista oli jo tuolloin kirjoitettu sanomalehdissä verraten paljon. Yleistä mielipidettä oli siis jo valmiiksi ravisteltu hereille, kun uutiset alkoivat kertoa Varsinais-Suomessa ihmisten mieliä järkyttäneistä tapahtumista.

Sanomalehdistö onnistui vähitellen luomaan voimakkaan yleisen mielipiteen, joka vaati tehokkaita keinoja susien hävittämiseksi.

Tarkasteltaessa Tampereen ja Turun seudun tapahtumia yhtämittaisena ketjuna lehdistö kirjoitti susien aiheuttamista vahingoista viiden vuoden ajan. Tämä ei voinut olla vaikuttamatta ihmisten mieliin. Kun hukkien kuultiin olevan liikkeellä, oltiin heti valmiit vetoamaan Turun seudun esimerkkeihin. Susi ei ollut enää normaalia elämän menoa uhmaava Jumalan lähettämä vitsaus, vaan hävitettävä uhka.

Petoja pyrittiin hävittämään määrätietoisesti. Sudet hävisivät entisen Hämeen läänin alueelta vuosien 1885 ja 1886 vaiheilla. Tämän jälkeen meni kuusi vuotta, jolloin ei surmattu yhtään sutta. Myöhemmin 1890-luvun alussa niitä saatiin Hämeessä enää kuusi kappaletta. Hävitystyö 1800-luvun lopulla johti siihen, että sudet kuolivat sukupuuttoon Suomesta. Aiemmin niitä oli ollut koko Suomessa. Sudet, kuin myös ilveksset saatiin hävitettyä Hämeestä reiluksi sadaksi vuodeksi.

Petopelko ja susiviha säilyivät mielissä kuitenkin pitkään. Kun vuosikymmenien jälkeen yksinäisen suden nähtiin kuljeskelevan Tampereen itäpuolella 1950-luvulla, niin perään lähdettiin joukolla. Susi piti kuitenkin jahtimiehiä pilkkanaan ja haki yöllä kuhmalahtelaisen talon kuistilta koiran jahtimiesten nukkuessa oven takana. Metsästäjät eivät onnistuneet tavoit-

tamaan eläintä ja susi kohtasi lopulta kohtalonsa jäämällä linja-auton alle.

Karhua ei ole pelätty yhtä paljon

Karhu ei ole tiettävästi 1800-luvulla – toisin kuin susi – oma-aloitteisesti ärsyttämättä käynyt ihmisen kimppuun. Karhun toiminta-alue ulottui korkeintaan talon vasikkahakaan asti, kun susi saattoi pyydystää talonvahtia vielä porstuastakin.

Karhua varten ei ihminen tarvinnut soittoa suojakseen pihapiirillä pimeällä liikkeessaan. Matkamiesten ei myöskään tarvinnut varustautua torjumaan sitä talvisella maantiellä. Suden uhka sen sijaan ylti kaikkialle joka vuodenaikana ja sen ihmisissä herättämä kauhu oli näin ollen aivan toista luokkaa. 1800-luvun lopulla monessa Suomen kunnassa pohdittiin miten petoeläimet saataisiin hävitettyä. Längelmäen kuntakokous totesi, että ”Tämä kysymys joka suuressa määrässä huolestuttaa jokaista kansalaista ja niin muodoin myös meidänkin kuntaa”.

Viime vuosina susikannan kasvettua Längelmäki on jälleen noussut esiin, sillä susihavaintoja on tehty Pirkanmaalla erityisesti Längelmäen, Oriveden, Juupajoen ja Virtain seudulla. Längelmäellä sudet ovat tulleet pihapiirien lähelle ja tappaneet kotieläimiä herättäen uudelleen pelon ja petovihan.

Susien uusi tuleminen

Susikanta on viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana selvästi kasvanut. Susien joukossa on aiempaa enemmän myös vakiintuneita laumoja.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen mukaan Pohjois-Hämeen alueella liikkui vuonna 2012 yhteensä 12–15 sutta. Alueella oli yhteinen 7–10 yksilön lauma, josta oli havaintoja myös Keski-Suomen ja Pohjanmaan riistakeskusten alueilla. Lisäksi kolmen suden lauma asusteli Längelmäen-Oriveden-Kuhmalahden alueella ja Nokian-Akaan-Sastamalan alueella tehtiin havaintoja susiparista.

Viime helmikuussa Suomessa laskettiin olleen kaikkiaan 120–135 sutta. Jos

lukuun lisätään myös Suomen ja Venäjän välisen valtakunnanrajan molempin puolin liikkuvat susilaumat, saadaan määräksi noin 150 sutta. Karhuja Suomessa on arvioitu olevan nykyisin vähintään 1560–1680 yksilöä.

Suurin osa nykyisistä Pirkanmaan alueen susi- ja karhuhavainnoista on tehty alueen koillisosassa Virtain, Juupajoen ja Oriveden seudulla. Sen sijaan Kangasalla on tehty vain joitain yksittäisiä havaintoja.

Susia, kuten muitakin petoja koskevaa keskustelua näyttää leimaavan nykyisin kaupunki–maaseutu jako. Kaupunkilaiset halusivat suojella petoja, mutta maaseudulla asuvat ja käytännössä petojen kanssa tekemisiin joutuvat suhtautuvat asiaan toisin.

Pedoista sutta ja karhua pelätään lähes yhtä paljon. Enemmistö suomalaisista on sitä mieltä, että suuret petoeläimet eivät saa kuulua pihapiirien eläimistöön.

Raine Raitio

Seppo Leinonen

Lausunto Lamminrahkan osayleiskaavasta nro 16

Ojalan-Lamminrahkan lähiö sijoittuu Tampereen ja Kangasalan rajalle. Kangasalan puolen asukasmääräksi on kaavailtu 8000, minkä lisäksi alueella olisi 500-1400 työpaikkaa. Kangasalan luonto ry. antoi ekologiseksi mainostetusta suunnitelmasta seuraavan lausunnon:

Kangasalan luonto ry. kiittää lausuntopyyntöä ja toteaa, että Lamminrahkan alueen suunnittelussa on myönteisiä piirteitä. Ojala-Lamminrahka ei silti poista Tampereen kaupunkiseudun ja Kangasalan ekologisia ja sosiaalisia ongelmia, jos se jää poikkeukseksi muusta kaavoituksesta ja maankäytöstä.

Yleistä maankäytöstä ja kaavoituksesta

Lamminrahkan osayleiskaavaa ja uuden lähiön rakentamista suunnitellaan yhdessä Tampereen kaupungin Ojalan yleiskaavoituksen kanssa. Siksi tarkastelemme aluksi Tampereen kaupunkiseudun kokonaistilannetta ja sen jälkeen Kangasala- ja Lamminrahkaa sen osana. Tällöin otamme kantaa myös sellaiseen Kangasalan kaavoitukseen, mistä meiltä ei ole pyydetty lausuntoja. Arviomme perustuu julkaisuun Pekka Lahti, Appu Haapio, Åsa Nystedt, Eero Puurunen, Pekka Tuominen ja Irmeli Wahlgren: *Ekologisen ja ekotehokkaan kaupungin kehitysnäkymät* (VTT Tutkimusraportti VTT-R-03879-12, Espoo 2012). Painotamme julkaisussa esitelyä professori Richard T. Formanin kuvausta ns. donitsi-ilmiön erilaisista ilmenemismuodoista. Aihetta on käsitelty kaupunkisosiologiassa esim. aikakauskirjoissa *American Journal of Economics and Sociology* (mm. Gotham 2003), *Urban Policy and Research* (teemanumero 2009) sekä *City & Community* (Papachristos et al. 2011). Tietokannoista löytyy runsaasti aihetta sivuavia artikkeleita ja monografioita.

Tampereen seutu muistuttaa monin tavoin asutuskeskittymää, jonka keskuksen ympärille muotoutuu donitsimainen kehä, missä sosiaaliset ja ekologiset olosuhteet poikkeavat keskukselta. Kyseessä on valtakamppailu varakkaiden lähiöiden ja köyhemmän keskiskaupungin välillä. Keskusta-alueista tulee työssäkäyntipaikkoja, joihin tullaan ympäröivältä maaseutumiselta rengasvyöhykkeeltä. Sosiaaliset ongelmat kärjistyvät keskuksessa työttömyyden, päihdeongelmien ja maahanmuuton takia, kun sieltä pyritään työn ulkopuolelle vihreämpään ja väljempään asumiseen.

Keskuskaupungin ja ympäröivien alueiden vuorovaihtokutukseen voidaan vaikuttaa ekologisempaan ja sosiaalisesti tasa-arvoisempaan suuntaan kaavoituksen ja maankäytön avulla. Tampereen seudulla yritykset ovat olleet vaatimattomia. Kehyskunnat ja erityisesti Kangasala ovat kaavoittaneet maata vahvasti pientalovaltaiseen suuntaan. Monina vuosina Kangasalla ei ole rakennettu yhtään kerros- tai vuokrataloa. Näin on pyritty houkuttelemaan varakkaita asukkaita, jotka käyvät työssä keskuskunnassa, mutta maksavat verot naapurikuntaan. Tämä on johtanut maapohjaa tuhlaavaan maankäyttöön (alhainen aluetehok-

kuusluku) sekä epäekologiseen rakentamiseen ja liikenteeseen. Se on vaikeuttanut joukkoliikenteen järjestämistä ja suosinut yksityisautoilua, hankaloittanut jätehuoltoa sekä infra-rakentamista ja on lisäksi ollut sosiaalisesti eriarvoistavaa. Kangasalan sisällä pitkään jatkunut maankäyttö on luonut hajanaisen kunnanosarakenteen, minkä vuoksi kunnan sisäinen joukkoliikenne on heikkoa tai olematonta. Kangasalla tämä on näkynyt mm. mopoautokiistassa, joka puhkesi näkyvästi Kangasalan Sanomissa 25.1. ja 29.1.13. Voi olla, että myös Tampereen kohuttu rantaväylän tunneli on osin naapurikuntien aiheuttama. Yksityisautoilla tapahtuva työmatkaliikenne on muuttunut keskuskunnassa niin haitalliseksi, että Tampere joutuu radikaalein toimin vähentämään haittoja. Sosiaalisten ongelmien keskittyminen Tampereelle on lisännyt poliittisia vaatimuksia kehyskuntien pakkoliitoksista keskuskuntaan.

Keskustajaman ja kehyskuntien vuorovaikutus on pitkään ollut ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämmällä pohjalla. Ongelma ei koske vain Tampereen seutua. Lahti, Haapio et al. (2012, 218) toteavat, että ”teollistuneiden maiden kaupunkikehitys ei toteuta kestävä kehityksen periaatteita eikä tue ekologisen kestävyden tai ekotehokkaan kehityksen periaatteita”. Kaupunkirakenteen hajautuessa joudutaan rakentamaan yhä laajenevia perusrakenteita. Luonnonvaroja ja uusiutumaton energiaa kuluu yhä enemmän perusrakenteiden rakentamiseen ja ylläpitoon, etäisyydet kasvavat, liikkumiseen ja kuljetuksiin kuluu yhä enemmän luonnonvaroja ja uusiutumaton energiaa.

Ekotehokas kaupunkirakenne on väistämättä tiheä, jotta luonnonvaroja ei tuhleta ja jotta päästöjä ei aiheuteta liikaa. Lahti, Haapio et al. esittävät paluuta eurooppalaiseen tiiviiseen kaupunkikulttuuriin sekä tiiviin kaupunkirakenteen ekologiikan edistämistä. Tosin he samalla toteavat, että yli 95 % maailman teollisista kaupungeista seuraa edelleen ”vapaa kasvun” ja sen mukaista kestävä kehityksen vastaista, ekotehotonta kehitysuraa (emt. s. 219–222). Olisi toivottavaa, että Tampereen kaupunkiseutu ja Kangasala eivät kuuluisi tähän 95%:n joukkoon. Suomen ainutlaatuisen luonnon ja pohjoisen sijainnin takia ympäristölle tulisi aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa.

Lamminrahkan alue

Kangasalan luonto ry. toteaa, että Lamminrahkan alueen kolme suunnitteluvaihtoehtoa muodostavat vuosikymmenien tauon jälkeen ensimmäisen aiemmasta kaavoituksesta ja maankäytöstä poikkeavan hankkeen. Suhteellisen tiiviille 316 ha alueelle halutaan 6000–8000 asukasta sekä 1100–1400 työpaikkaa. Yhdessä Ojalan alueen kanssa asukkaita olisi 14000. Lamminrahkan alue sijoittuu hyvien liikenneyhteyksien päähän VT12 ja Tampere-Orivesi -radan varteen. Myös kaupunkiraitiotielle on varattu mahdollisuus (Lamminrahkan osayleiskaavan raportti 3. I selostus 13.11.2012). Alue siis sijoittuu seudun yhteiskuntarakenteeseen

seen aika hyvin eli pystynee hyödyntämään jo olevia rakenteita ja palveluja.

Samalla on kuitenkin kysyttävä mikä on Lamminrahkan osuus kokonaisuudessa sekä Kangasalla että Tampereen kaupunkiseudulla. Kangasalan asukasluvusta se edustaa alle 20% vuonna 2020. Tampereen kaupunkiseudusta se muodostaa Ojalan alueen kanssa alle 5%. Jos uutta vastaavaa ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämpää kaupunkisuunnittelua ei tule, Tampereen kaupunkiseutu kehitty samaan suuntaan kuin 95% maailman teollisista kaupungeista eli ”vapaa kasvun” kestävämmään suuntaan.

Samalla muistutamme kaavoitus- ja rakennushankkeista, joista Kangasalan luonto ry:ltä ei pyydetä lausuntoja. Kunta jatkaa yksipuolista pientalovaltaista hajarakentamista. Uusia tällaisia suunnitelmia on jatkuvasti lautakuntien arvioitavana, ja rakennusmaan puute kärjistyy samaan tahtiin.

Tämä näkyy myös Lamminrahkan alueen valinnassa. Alue on ollut perinteistä retkeily-, ulkoilu- ja marjastusmaastoa. Ekologiseksi mainostettu alue ei ole vain talousmetsää, vaan FCG:n arvion mukaan siellä on useita arvokkaita luontokokonaisuuksia sekä liito-orava-alueita (emt. s. 14). FCG:n arvioissa ei ole otettu huomioon Vuorokas Oy:n suuren kaivosvarauksen sekä mahdollisen kaivostoiminnan vaikutusta vesistöjen virtaamiin (emt. s. 13).

Jos Ojala-Lamminrahka on 2010-luvun ainoa ympäristöystävällisenä mainostettava asuin- ja työpaikka-alue, se edustaa Tampereen kaupunkiseudun kokonaisuudessa enemmän imagon ja julkisuuskuvan kohotusta kuin aitoa suunnanmuutosta maankäytössä ja kaavoituksessa. Toisaalta vastaavia hankkeita ovat Tampereen puolella Nummi-Sorila sekä osin Vuores (Lahti, Haapio et al., 219).

Ojala-Lamminrahkalla on siten mahdollisuus kehittyä ennakkotapaukseksi, jolloin Tampereen seudun kunnat alkavat aidosti kilpailla paitsi hyvätuloisista veronmaksajista myös ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehityksen edistämiseksi. Kangasalan luonto ry. jää siksi odottamaan uusia vastaavia hankkeita. Tällainen voisi olla Kangasalan Saarenmaantien alue Kaukajärven eteläpuolella välittömästi Tampereen Annalan alueesta itään. Tähän olisi mahdollista kaavoittaa iso asuinalue, jossa aluetehokkuusluku on korkea. Samalla voitaisiin hyödyntää infra-rakentamisessa ja joukkoliikenteessä yhteistyötä Tampereen kanssa. Väliaikaisratkaisuna alueelle ei missään tapauksessa tule myöntää suunnittelutarveratkaisuja eikä kaavoittaa pientaloalueita.

Kunnan maankäytössä ja kaavoituksessa on edettävä ekologisesti ja sosiaalisesti kestävämpään suuntaan, sillä yhteiskunnalliselle rakennemuutokselle ei näy loppua. Itä- ja Pohjois-Suomen tyhjentäminen jatkuu ja väestö keskittyy neljään kasvukeskukseen, joista Tampereen seutu on yksi. Tämä merkitsee Kangasalan väkiluvun kasvua pitkälle tulevaisuuteen. Kangasalla 25 vuotta harjoitettu markkinave-toinen poliittinen ohjaus johtaa näissä oloissa eneneviin vaikeuksiin.

Seppo Leinonen:
Kurki, suo ja nostokurki.

Yhteenvedo: vaihtoehto C.

Lamminrahkan tarjolla olevista vaihtoehtoista pidämme huonoimpana A:ta. Siinä on kaikkein vähiten ekologisia käytäviä saati mitään viheralueita. Sekin vähän mitä on, on kovin pirstaleista ja siis kuormittuu ihmisen olemassaolosta kovasti. Alueen pinta-ala on suurin ja korttelialueiden aluetehokkuuksien painotettu keskiarvo heikoin.

Valinnan tekeminen B:n ja C:n välillä on vaikeampaa. Pinta-alat ovat pienemmät ja aluetehokkuuksien painotetut keskiarvot ovat paremmat kuin A:ssa. A1- ja A2-alueiden määrä on isompi kuin A:ssa. Täten vaihtoehto C näyttäisi paremmin toteuttavan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitystä, vaikka senkin aluetehokkuusluku on melko alhainen.

Yhteenvedon toteamme, että Lamminrahkan alue edustaa Kangasalan kunnan kaavoituksessa ja maankäytössä myönteistä muutosta. Kannatamme hankkeen toteuttamista, mutta katsomme samalla, ettei se saa jäädä yksittäiseksi poikkeukseksi. Alueen suunnittelun jatkuessa on lisäksi otettava huomioon nopeasti kehittyvä rakennustekniikka. Nykytiedot energiatehokkuudesta ja rakentamisen ympäristövaikutuksista voivat olla osin vanhentuneita vuonna 2017, kun alueen rakentamisen pitäisi alkaa. Suunnittelussa vaaditaan tänä aikana seuranta ja tutkimusta. Yhtä lailla on pidettävä kiinni Lamminrahkan ekologisesti ja sosiaalisesti kestävästä tavoitteista. Niitä ei saa vesittää vähittäisillä kaava- ja rakennustapamuutoksilla, mitä Kangasalla on tehty. Tällöin alkuperäisestä kaavasta on lopulta jäänyt jäljelle vain nimi.

Kangasala 31.1.2013

Kangasalan luonto ry.

Kaivoskysymysten ja raiskatun rannan ääreltä:

Maan Ystävien leirillä Oriveden kultakaivosalueella

Ulkona vihmovan syysateen, kynttilöiden, hiljaisen reikimusiikin ja vilasukkien ääreltä palaan ajatuksissani hetkeksi elokuun kesäisen aurinkoiseen viikonloppuun Tampereen Teiskossa, jossa vasta kylmenevät illat, väistyvä täysikuu ja kirkas tähtitaivas öisin muistuttivat lähestyvistä syksystä ja talvesta. Meneillään oleva valtaisa kaivosbuumi ravistelee nyt koko Suomea vuodenaikoihin katsomatta monin tavoin, joten ympäristöjärjestö Maan Ystäväry päätti ryhtyä toimeen järjestämällä ”kaivostoimintakysymys”-ympäristöleirin Palttalassa kauniin luonnon keskellä.

Pirkanmaan oma Talvivaara

Talvivaara on tuttu juttu uutisista, mutta valitettavan harva kansalainen tuntee kuitenkaan hahmottavan että kaivosongelmat koskettavat tulevaisuudessa meitä jokaista, eivätkä vähiten Kangasalla. Yli 40% maamme pinta-alasta on jo kaivosvarausten- ja valtausten alla eikä ahneuden loppua ole näkyvissä. Lamminrahkan suoalueelle rakennettavan niin sanotun ekosuonalueen vieressäkin on Vuorokas Oy:n tekemä 57,37km² kokoinen kaivosvaraus... odotan innolla kuka markkinoi, mitä ja kuinka silläkin alueella jatkossa.

Leirillä kokki loihti meille herkullisia vegaaniruokia, kun me muut mietimme ryhmätöissä kaivosten vaikutuksia ympäristöön, pidimme niistä esitelmät, tutustuimme toisiimme, kuulimme paikallisia asukkaita, kyläaktiiveja ja kaivosasiantuntijaa. Leirillä oli jaossa sekä Maan Ystävien että SLL:n kaivosmateriaalia ja viikonloppu oli täynnä monessa mielessä hyvin tuhtia asiaa.

Osa leiriläisistä – allekirjoittanut mukaan lukien – kävi toisena leiripäivänä tekemässä pientä katukyselyä Oriveden kaupungilla. Oli erittäin mielenkiintoista ja antoisaa keskustella paikallisten kanssa. Kommentit ja näkemykset Oriveden kultakaivoksesta ja

Oriveden ympäristöongelmista olivat vaihtelevia ja värikkäitä... keskustelujani olisi mielellään jatkanut pidempäänkin. Haastateltaviin mahtui myös kaivoksella ennen työskennelleitä, joilta ainakin itse sain kannustusta ja virtaa tähänkin kirjoitukseen. Tuskin kukaan kaivoksella työskennellyt turhaan sanoisi, että teette tärkeää työtä, jatkakaa ihmeessä?

Melko etäisenä ja vähäpätöisenä näin lähellä oleva, sittemmin hyvin mittavaksi osoittautunut ympäristörikos kuitenkin keskustan arjessa tuona päivänä lopulta esiintyi. Kaivosyhtiöiden mielikuvamarkkinointi, pinnan alla toimiminen sekä ihmiset sopivan nöyränä ja kiireisenä pitävä järjestelmä on ilmeisen toimiva yhtiöiden kannalta, jotka saavat toimia maassamme täysin nollaverotuksella. Esimerkiksi australialaiset kaivosyhtiöt naureskelevatkin aivan avoimesti suomalaisille, jotka kaupan päälle vielä kouluttavat heille työvoimaa ja jääme tänne kuvittelemaan että voimme siivota heidän jälkensä ja saamme menetetyt luontotarvot, eläimet ja terveytemme takaisin.

Kaivos saastuttanut järviä

Lainaan biokemisti Jari Natusen arviota Oriveden kultakaivoksen aiheuttamasta saastumisesta ja sen vaikutuksista:

”Uraanipitoisuus Ala-Jalkajärven ja kaivoksen laskuojan sedimenteissä on samanlainen kuin Talvivaaran marraskuun vuodossa puroihin saostetussa metallisakassa. Se on noin 1,5–4,5 kertaa säteilyjätteen raja 40 mg/kg. Talvivaara on joutunut puhdistamaan tällaista lietettä ympäristöstä. Sedimentistä uraani voi vapautua pH:n muuttuessa. Myös kaivokselle varastoitu uraani-raskasmetallijäte on riski pinta- ja pohjavesille. Liukoisen uraanin ja toriumin pitoisuus on vesiliöyhteisölle haitallisella alueella, vaikka vastaavia uraanipitoisuuksia voi esiintyä uraani(koekaivos)alueilla. Kaivoksen vesissä on myös kaloille ja vesieläimille vaarallisia muita raskasmetalleja ja sulfaattia, jotka ovat käytännössä tapaneet eliöyhteisön sekä Ala-Jalkajärvestä, että Peräjärvestä. Mahdollisesti ekosysteemissä ja ihmiselle myrkyllisin kertyvä aine on kadmium, jota esiintyy järvissä EU-laaturajaan nähden 50–100 kertaisina pitoisuuksina.

Talvivaara sai lähijärvissään kadmiumin EU-ajan tasoon ja mittauksissa on havaittu kadmiumin pinnan

erityisesti särkikalaja moninverroin yli kaupparajan. Tuolla tasolla olevia arvoja esiintyy jo Näsijärven Paarlahdessa Peräjärvestä tulevan puron lähistöllä ja mahdollisesti ensimmäisessä syvänteessä.

Määrältään suurimpia haitta-aineita ovat alumiini, sinkki ja sulfaatti. Alumiini ja sinkki ovat selvästi kaloille vä-

littömästi myrkyllisellä tasolla. Sulfaatti kerrostuu vesien syvänteisiin, aiheuttaa happikatoa, ja voi pelkistyä kaloillekin hyvin myrkylliseksi rikkivedyksi. Pelkistymiseen voi liittyä kalojen elohopeatasoa nostavan metyylielohopean muodostuminen.

Haitallisella/ympäristömyrkyllisellä tasolla ovat myös esimerkiksi koboltti,

Uraanilöydökset viittaavat kultakaivokseen

SIRKKA ISO-ETTALA
Aamulehti, Orivesi

Näytteidenottopaikat

Oriveden kultakaivoksen alapuolisen järven veden ja maapohjan uraanipitoisuudet ovat kohonneet. Säteilyturvakeskuksen mukaan uraanista ei kuitenkaan ole vaaraa ihmisille tai ympäristölle.

Pirkanmaan ely-keskus käynnistää silti piakkoin uuden selvityksen uraanin alkuperästä ja kulkeutumisesta ympäristöön. Ely-keskus otti viime viikolla näytteitä.

– Alustavat tulokset viittaavat siihen, että uraanipitoisuuden kohoaminen Ala-Jalkajärvessä liittyy kaivostoimintaan. Luontaisesta alueen vesien ja sedimentin uraanipitoisuus on alhainen, ely-keskuksen tiedotteessa kerrotaan.

Ala-Jalkajärven sedimentin pintakerroksen uraanipitoisuus on 130 milligrammaa kilossa, kun sen normaalioloissa pitäisi olla 2–6 milligrammaa.

Myös Ala-Jalkajärven vedessä on epätavallisen paljon uraania, 6–10 mikrogrammaa litrassa. Tyypillinen pitoisuus pintavedessä on alle 1 mikrogrammaa.

Ely-keskus otti ensimmäiset uraaninäytteensä syyskuun 11. päivänä kaivoksen

alapuolisen puron sedimentistä. Näissä näytteissä uraanipitoisuus oli selvästi normaalia korkeampi.

Tämän vuoksi ely-keskus otti uusia uraaninäytteitä alapuolisten järvien vedestä ja syvänteiden pohjasedimentistä.

Kaivoksen yläpuolisessa Ylä-Jalkajärvessä veden uraanipitoisuus on alhainen. Sinne kaivoksen kuivatusvesiä ei lasketa.

Nyt havaitut uraanipitoisuudet tukevat vuonna 2012 kaivoksen kuivatusvesistä tehdyn selvityksen tuloksia.

Tuolloin todettiin kadmiumin ja muiden metallien, sulfaatin ja typen, pinnan

Kangasalan luonto ry:n hallituksen jäsen Satu Kauramäki oli viime kesänä Maan Ystävien leirillä. Luonnonsuojelijoiden paljastukset Oriveden kultakaivoksen päästöistä nousivat lehdistön otsikoihin.

Kaunis Ala-Jalkajärvi on pahoin Oriveden kultakaivoksen saastuttama.

kupari ja nikkeli ja näytteistä löydetty seleeni, beryllium, sekä harvinaiset maametallit, esimerkkinä lantaani ja cerium.

Suomen ympäristökeskuksen eli SYKEn mukaan tällaisia metallicocktaileissa yhteisvaikutukset ovat yksittäisiä suurempi ongelma. Oriveden vesistöön laskettava ja 10 vuotta päästetty normijäte on cocktailina hieman erilainen, mutta vaarallisuudessaan ilmeisen hyvin kilpailukykyinen Talvivaaran marraskuun 2012 vuodon kanssa. Jos Talvivaara olisi Näsijärveen laskevan vesistön rannalla, niin vuoto olisi ilmeisesti ollut paikallisviranomaisten puolesta hyväksyttävää normaalitoimintaa. Pekka Perän olisikin kannattanut perustaa kaivos Sotkamon sijasta Pirkanmaalle.

Talvivaara? Ei, vaan nämä kuvat ovat Oriveden kultakaivokselta, joka on aivan Kangasalan rajan tuntumassa.

Kaivos on saastuttanut pahoin kaksi järveä, puroja ja ilmeisesti myös maa-alueita kaivoksen ympäristössä. Kaivosjätealueita ei ole eristetty ympäristöstä ja kaivos vuotaa eri puolille kohtuuttomia raskasmetallipitoisuuksia. Kalojen menetyksen ja pilaantumisen ohella tulisi selvittää riskit vesien muissa käytöissä kuten kastelu-, eläinten juotto-, uinti-, pesu-, ja löylykäyttö.

Saastuttamista on suoritettu ja jatketaan ELY-keskuksen myötävaikutuksella. Tilanne on ja on ollut vuosia äärimmäisen räikeästi laitton suhteessa Suomen ja EU-lainsäädännön normeihin. Muilla kaivosalueilla viranomaiset ovat puuttuneet tai puuttumassa asiaan, mutta Pirkanmaalla nukutaan Ruususen unta jätevesien kanssa. Maa-

kunnassa vaikuttaa olevan useita vastaavia ongelmia hylättyjen ja käytössä olevien kaivosten ja muiden teollisuuslaitosten kanssa. Luonnonsuojelijoilla riittää mittaamista ja EU-komissiolla syytteiden kirjoitustyötä, jos viranomaiset jatkavat saastumisen piilottelua ja vähättelyä ympäristön ja ihmisten terveyden kustannuksella.”

Maailma on kaunis

Leirin jälkeen sunnuntai-iltasella, pää ja sydän täynnä toiveita, pelkoja, unelmia, tunteita ja ajatuksia istuin taas Kangasalla. Kehittämisen nimissä raikautun Vesaniemen rannalla moottoripyörin piinaavassa melussa suuria, viisaita puuystäviäni surren auringonsäteiden lohduttaessa väreilevän veden pinnalla.

Niin se vain on, että mielikään ei voi olla iloinen tai edes terve, jos luonto ympäriltä on tuhottu.

Maailma on kaunis ja luonto on yhteinen ystävämme. Se antaa meille kaiken, mitä ikinä elämässämme tarvitsemmekin. Tarjoaa meille kulttuuria, elämyksiä ja oivalluksia enemmän kuin kymmenenkään kulttuuritaloa mausoleimeineen koskaan, vieläpä ilmaiseksi. Riittää kuin annamme sen olla olemassa ja nautimme.

Kiitos kaikille teille jotka olitte ringissä omenapuiden alla elokuun lämmössä, siinä hetkessä. Kiitos niin monille muillekin näiden asioiden äärellä. Olette tärkeitä.

Satu Kauramäki

Farssi jatkuu Lentolan kartingradalla

Jatkojännäri Lentolan kartingradasta jatkuu. Aiemmissa osissa vuosilehdissä 2010 ja 2012 on kerrottu, miten Kangasalla saa jälkikäteen luvattomalle rakennukselle suunnittelutarveratkaisun ja rakennusluvan. Tässä osassa kerrotaan miten rakentaminen onnistuu naapurin puolelle.

Vuonna 2008 syksyllä alkanut prosessi Lentolan FK-radon meluhaitan vähentämisestä on jälleen hallinto-oikeusmenettelyssä. Heinäkuussa 2012 saatiin Korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) päätös siitä, että Pirkanmaan Karting ry:n ympäristölupa on meluhaitan takia lähiasukkaille kohtuuton ja lupaa on muutettava. Asia käsiteltiin Kangasalan rakennus- ja ympäristölautakunnassa (RYK) ja huhtikuussa 2013 tuli sitten päätös uudesta ympäristöluvasta, joka määrättiin tulevaksi voimaan 28.5.2013 muutoksenhausta huolimatta.

Uudessa ympäristöluvassa oli asukkaiden kannalta paljon hyvääkin. Maanantait oli määrätty jatkossa hiljaisiksi päiviksi samoin pääosa juhlahyistä. Äitienpäivää päättäjät eivät arvostaneet juhlahyistä. Kilpailuviikonloppuun jälkeen olisi seuraava viikonloppu hiljainen. Lisäksi oli määrätty muutoksia normaaliviikonloppujen ajoaikoihin ja harjoitusajoissa autojen määrä yhtä ai-

kaa radalla oli rajoitettu kymmeneen. Heikennyksiä uusi lupa olisi tuonut lähiasukkaille mm. siten, että kilpailujen määrää ajokauden aikana nostettiin 50% ja kilpailujen aikana melurajoja ei ollut enää ollenkaan. Lisäksi radalle uudessa luvassa säädettiin, että rataa voi käyttää ajokorttiharjoitteluun arkaamuisin ja talvisin ajokauden ulkopuolella.

Uudesta radan ympäristöluvasta valitettiin Vaasan Hallinto-oikeuteen. Valittajina ovat sekä meluhaitan kärsijät että kartingväki. Elokuun puolessa välissä tuli Vaasasta välipäätös, jossa kumottiin RYK:n päätös määrätä uusi lupa voimaan muutoksenhausta huolimatta. Alkukesän lähiasukkaat saivat jo hiukan helpotusta edellisiin vuosiin nähden. Loppukesä ja syksy mentiin sitten taas vanhan luvan malliin melun riittäessä joka päivälle. Hallinto-oikeus oli 'asian laadun ja kiireellisyden vuoksi' tehnyt välipäätöksen kuulematta asianosaisia. Maallikkona ei taas oikein osaa ymmärtää, miten yli neljän vuoden luvan muutosprosessin jälkeen asia on yhtäkkiä kiireellinen. Kuitenkin KHO oli jo päättänyt aiemmin, että lupaa tulee muuttaa ja siten toiminnasta aiheutuvaa meluhaittaa pienentää. Eli toisin sanoen vanha lupa, joka nyt uudella välipäätöksellä määrättiin taas

voimaan, oli virheellinen. Nyt kun uudesta radan ympäristöluvasta on valittu, niin pahimmillaan asian käsittely vie VHO:ssa 1,5–2 vuotta, ja mahdollisesti KHO:ssa saman verran.

Radan vanha ympäristölupa on siis VHO:n mukaan tällä hetkellä voimassa. Vanhassa luvassa oli kohta, jossa lupa määrättiin päivitettäväksi. Hakeutus päivittämisestä tuli toiminnanharjoittajan toimittama vuoden 2012 loppuun mennessä. Se on ympäristötoimen mukaan toimitettu, mutta hakemusta ei ole käsitelty. Ilmeisesti käsittely on jätetty tekemättä, koska RYK on 17.4.2013 päättänyt uudesta ympäristöluvasta KHO:n määräyksen mukaisesti. Mutta jos nyt lähiasukkaat joutuvat vuosia odottamaan uuden luvan käsittelyä hallinto-oikeuksissa, niin vanhan luvan päivitys on mielestäni ehdottomasti tehtävä. Väittäisin jopa, että jos sitä ei tehdä, laiminlyödyään virkatehtävien hoito. Sekavalta asian hoito kaiken kaikkiaan tuntuu.

Rakennusluvat saa Kangasalla jälkikäteen

Lentolan karting-radon tiimoilta riittää ihmeteltävää. Kangasalan luonto ry valitti radalle luvatta vuonna 2010 rakennetun huoltorakennuksen jälkeenpäin haetusta suunnittelutarveratkaisus-

ta Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen (HHO) ja edelleen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitukset kumottiin ja suunnittelutarveratkaisu sai lainvoiman ja luvattomasti rakennettu lähes 300 m2 huoltorakennus rakennusluvan. Molemmissa luvissa oli määrätty huoltorakennus siirrettäväksi kokonaan oman tontin puolelle. Kartingväki oli kiireessä rakentanut huoltorakennuksen osin metrikaupalla naapurin puolelle, ja luvat olivat unohtuneet hakea ennen rakentamista. Maatyöt massan vaihtoineen oli tehty jo huhti-toukuussa 2010 ja rakennus oli paikallaan järeine betonipalkkiperustuksineen saman vuoden kesäkuun alussa. Rakennus oli kytketty sähköverkkoon ja sitä käytettiin ainakin kerran kilpailujen aikana heinäkuussa 2010 kilpailutoimistona ja kahviona. Ratayhdistys oli vastineissaan HHO:lle ja VHO:lle kertonut, että kyseessä ei ole ollut luvaton rakentaminen, vaan ”rakennusosien varastointi”. Rakennushan ei ollut kartingväen mukaan syksyllä 2010 annettujen suunnittelutarveratkaisun ja ehdollisen rakennusluvan mukaisessa paikassa. No olimmepas me muut tyhmiä, eipä tietenkään se voinut olla rakentamista, kukapa sitä nyt rakentaisi naapurin puolelle...

Kunnan silloinen rakennustarkastaja kuitenkin saattoi luvattoman rakentamisen poliisille esitutkintaan ja heti jo 1,5 vuoden jälkeen asia eteni syyttäjälle, joka teki luvattomasta rakentamisesta syyttämispäätöksen. Asia käsiteltiin Tampereen käräjäoikeudessa ja talvella 2013 sieltä tuli päätös, jonka mukaan luvatonta rakentamista ei ollut tapahtunut. Perusteluna käräjäoikeus totesi muun muassa, että 'Parakki ei ollut lopullisella paikallaan eikä sitä oltu otettu käyttöön' ja että 'rakennukselle oli haettu rakennuslupa, mutta eri paikkaan kuin missä parakki oli syytteessä tarkoitettuna aikana sijainnut'. Lisäksi käräjäoikeus totesi, että 'rakennusta oli käytetty vain kerran muutaman tunnin ajan. Kyse on ollut kevytrakenteisesta useasta osasta koostuvasta parakista, joka on suhteellisen helppo siirtää toiseen paikkaan kohtuullisin kustannuksin.' Perusteluissa todetaan myös, että 'vastaajalla on siten ollut tarkoitus siirtää osat eri paikkaan.' Veronmaksajat määrättiin maksamaan oikeudenkäyntikuluja noin 2500 euroa laillisine korkoineen.

Asia joutuu kuitenkin perin outoon valoon, koska nyt FK-ratayhdistys on lähettänyt kuntaan vuokrasopimuksen, joka koskee huoltorakennuksen naapu-

ritontilla olevan alueen vuokraamista. Lisäksi ratayhdistyksellä on Kangasalan johtavan rakennustarkastajan mukaan vireillä muutoslupahakemus, joka mahdollistaisi rakennuksen pysymisen nykyisellä paikalla, siis osin naapurintontin puolella. Ja juuri on eri oikeusasteille todistettu, että rakennusosat olivat vain varastoituna ja eivät vielä loka-kuun 2010 rakennusluvan mukaisella paikallaan. Mahdollisuuksista rakentaa tontin rajan yli on kerrottu myös Kangasalan kunnan rakennusjärjestyksensäkin, mutta FK-ratayhdistyksen kaa-vailemaan tapaukseen se ei mielestäni sovellu.

Farssi FK-radon ympärillä jatkuu. Lait, määräykset ja rata-alueen maapohjan vuokrasopimuksen ehdotkin tuntuvat olevan vain sanahelinää tai tahroja paperilla, kuten eräässä tutussa laulussa sanotaan. Vähän niin kuin leikkiä, ei niin vakavasti otettavaksi tarkoitettua. Entä jos muutkin toiminnanharjoittajat tai rakentajat alkavat toimia kuten Pirkanmaan Karting ry? Ovatko lait, määräykset, asetukset kaikille samat? Tarvitseeko Kangasalan kunnan kanssa tehtäviä sopimuksia kaikkien noudattaa? Näitä voi miettiä.

Mikko Jyrinki

Sylvian runoilta museolla

Kangasalan kulttuurikesän herkkä taimi

Sylvian päivän ilta elokuun kahdeksantena oli lämmin ja kaunis. Museon paksut kiviseinät suojasivat runokansaa kirkonraitin alkuillan ääniltä. Avoin ovi toi luonnonvalon Sylvian juhlaan ja 25 nimipäivävieraille.

Ilta rakentui ”runolle, jonka haluaisin sinun kuulevan”. Eino Leinon *Nocturnen* saimme kuulla myös sävelin Leena Tiitolan (laulu) ja Lauri Pulkkan (kitara) tulkintana. Illan kuluessa Leena lauloi toisenkin laulun. Tämä laulu oli elokuvasta *Kaksipäisen kotkan varjo*. Runoja esitettiin kaikkiaan toistakymmentä. Noin puolet runoista oli itse kirjoitettuja, toinen puoli lukijoiden valitsemia, heille tärkeitä runoja. Kuulimme mm. Oiva Paloheimon, P. Mustapään ja Tomi Kontion runoja. Matti Hakanpään runon *Kärpänen* lausui Tuula-vaimo. Urpo Heikkilä lausui Jussi Suomalan runon *Veikko* ja Antti Pääkkönen oman runonsa *Harjutontun huuto*.

Lauloimme yhdessä Kesäpäivä Kangasalla. Se kuuluu Topeliuksen *Sylvian lauluja* -sarjaan ja on sen runo numero 3. Runon alkuperäinen nimi oli *Sybia on nähnyt Sisilian ja Egyptin ja pitää kuitenkin Suomea niin kauniina*. Yhteislaulun esilaulajana oli Antti Pyykkönen.

Tilaisuuden monipuolisesta ja Sylvia-henkisestä juonnosta vastasi äidinkielen opettajan ammattitaidolla ja läheisen aihepiirin innoittamana Marja Kalliovalkama. Kiitokset Marjalle ja koko suunnitteluryhmälle Virpi Tuomisto-Blombergille, Irja-Liisa Pyykköselle, Katariina Lehdolle, Pirkko Noulalle ja Markku Meurmanille! Annoitte meille tunnelmallisen illan ja loitte elävän perinteen Kangasalan kulttuurikesän elokuisen iltaan.

Kangasala on saanut omasta luonnostaan ja historiastaan nousevan arvokkaan lahjan, Sylvia-laulajan, jonka voi nähdä kesäisin Harjulan seljänteen oksalla ylimmällä, ja joka ei talvipaikasaankaan unohda rakasta kotiseutuaan. Pikkulintu lähettää joulutervehdyksensä ja kaipauksensa Sisiliasta Etnan juurelta Sylvian joululaulussa (Sylvian laulu numero 9).

Sylvia-illan juontaja nosti esille paitsi Sylvian laulusarjan kokonaisuudessaan myös Topeliuksen kansallisen projektin, jolla tämä viisaasti ja suunnitelmallisesti rakensi yhteistä isänmaata, esitteli Suomen luontoa ja sen rikkaita piirteitä maakunta toisensa jälkeen ja piirsi näin Suomen kulttuurisesti monipuolista omakuvaa. Runoilija kertoi

luonnonilmiöiden kielellä voimistuvasta vapaudenkaipuusta. Tätä kieltä kansa ymmärsi, mutta sensuuri ei. Esimerkkinä tästä kansallisesta viestistä on runo *Jäiden lähtö Oulunjoesta*.

Allan Tiitta kuvaa Topeliuksen maantiedettä käsittelevässä väitöskirjassaan Kangasalan luonnonkauneuden virittämiä isänmaallisia tunteja: ”Topelius toivoi Jumalan opettavan suomalaisia rakastamaan isänmaataan. Kertomukseen Sattumako vai kaitseleminen sisältyy katkelma:

...niinpä ajoimme eräänä sunnuntai-iltapäivänä, kello viiden aikaan kesäkuun 30. p:n. 1836, hiljaista ravia pitkin Kangasalan harjua, piippujamme poltellen. Oli lämmin, ihana kesäpäivä; järvenselät hohtivat, salmet välkkyivät, niemet ja saaret kuvastuivat veden hopeapintaan, Roine vasemmalla ja Vesijärvi oikealla hohtivat siniseltä ja kullalta varjoisten rantamain välissä. Ihastuneena huudahdin: Nähdä Napoli ja kuolla! Nähdä Kangasala ja elää!”

Myös Suomi 19:llä vuosisadalla -teoksessa historia sai vastattavakseen runoilijan kysymyksen ”Kuollako voi maan eestä tään?” ”Voi, vastaa historia, Ja elää!”

Marja Rassi

“Nähdä Kangasala ja elää!”

”Ja liike ilon, hetyksen syyttää!”
Marjatta Tiitola syytti meidät sanojen ja liikkeiden kauniilla kokonaisuudella näkemään ja kokemaan Eevi Kaasisen runolla ”Hetyksen”.

Veikko

1 Veikko,
pohjaveden Pikku Peikko
asui pohjaveden suonen suussa
ja hörppäsi pohjaveden vettä.
Voi Veikko!
Huudahti Pikku Peikko.
On kuin parahinta mettäl!
2 Veikko,
tuo pohjaveden Pikku Peikko
tavasi Sanomista
uutisen, että -
Voi Veikko!
Apriko Pikku Peikko.
- että tehdään tekopohjavettä!
3 Veikko,
se pohjaveden Pikku Peikko
haistoi, maistoi ja kurlasi
tätä uutta Tavasetta.
Voi Veikko!
Kauhistui Pikku Peikko.
Tämähän on silkkaa Roinetta!

Jussi Suomala

Harjutontun huuto

Ylinnä ylhäisen maiseman,
huipulla harjujen,
hyppi paikallaan pieni ukko
hurjasti karjuen:
”Miks’ roskaatte, miks’ sotkette
mun sydänmaatain näin?
Miks’ kaivatte, miks’ vaivaatte
mun ympäristöäin?
Te pienen miehen toivetta
konsaan ette kuule.
Mä todeksi sen tiedän,
en kuvitelmaks’ luule.
Voittav’ ase vahvin
varmaan taistelun.
Ja pystyyn paatte pahvin:
”Tässä se nyt on’.
Vaan mik’ tuo ase lie,
sitä viel’ en tiedä.
Mik’ oikea on tie?
En vääryyttä mä siedä.
En turhaan siksi esitä
mä avunpyyntöäin:
Äl’ ystäv’ hyvä vesitä
sä harjujamme näin.”

Antti Pyykkönen

Kärpänen

Muutu toiseksi, olin toinen
tämä tarina on aikamoinen.
Synnyin kärpäseksi kattoon,
sieltä näkee kaiken, kaiken!
On lätkät herkässä, henki vaarassa
siks’ refleksit täytyy olla terässä tai
joutuu uudelleen jakoon ja voi
syntyä matona perunavakoon.
Parasta on kuitenkin,
jos hyttysenä jotenkin
kiusaa tekis joillekin.
Hiusrajaan piikin pistäisin,
jää jälki joka kutisee
se ikävästi häiritsee.
Ehkä paras sittenkin on
syntyä kärpäseksi kattoon,
sieltä näkee kaiken, kaiken!
Laskeutua välillä mattoon
jolla voi levätä ja
palata taas kattoon.
Aamuyön tunteina
nukkujan kasvoja,
mukava on kutittaa ja
korvanlehdellä pöristä.
Aina uudelleen ja uudelleen
on nukkujan herättävä unestaan
kärpäsen häiritsevään surinaan.
Paras on palata kattoon lepäämään
illaksi voimia keräämään,
katosta näkee kaiken, KAIKEN!

Matti Hakanpää

Allan inisijä, varjon kiusa

Inisijä illan, varjon kiusa,
kesän kurja henki,
hyttynen hämärän riesa.
Napsahti kädet
ja hyttynen kuoli,
suvulla hyttysen on nyt huoli.
Hautajaiset päättivät pitää,
kaipaa hyttysen lapsi isää.
Ruokana nainen, lapsi
tai ukko humalainen,
ruokalista on moninainen.
Värssyn muistoksi inisemme
mitään pelkää emme
niinkuin käsi ihmisen.
Paikallislehti Pistiäiseen
ilmoituksen laitamme,
joka kutsuna on kaikille
ja isoa parvea toivomme.
On aika alkaa elämään tai
kyydistä monista muuten jää.
On kohtalo hyttysen hankalaa,
kun koko ajan käsiä pelätä saa,
ne läpsii ja ahdistaa,
ei rauhassa tankata saa.

Matti Hakanpää

Konsultti vastaa

Oletko kohdannut norsun, joka käyttää hoikistavaa värivoidetta ja vetää vatsansa sisään? Seuraavassa on kysymyksiä ja vastauksia tämän norsun reviiriltä.

Nämä kysymykset ja vastaukset ovat syntyneet pienessä ryhmässä, joka vietti kesän perehtymällä tiettyyn kirjallisuuden genreen, nimittäin hakemuskirjallisuuteen. Tämä laaja genre, josta tois-taiseksi suuri osa on julkaisematonta tai julkaistu vain pienenpieninä painoksina, antoi ryhmällemme inspiraatiota ja ideoita kysymysten ja vastausten laatimiseen. Plagioinnista ei siis ole kyse. Tekstissä ei viitata tiettyihin henkilöihin, eikä oikeastaan edes yrityksiin eikä julkishallintoonkaan, mutta kaikki ne ovat antaneet meille vaikutteita.

Mistä sitten tulee johdannon norsu? Se jääköön toistaiseksi jokaisen oman mielikuvituksen varaan. Tämä norsu, joka käyttää hoikistavaa värivoidetta ja vetää vatsansa sisään, luottaa siihen että näillä tempuilla se onnistuu mah-tumaan lasikaappiin särkevää sitä. Emme vielä tiedä miten norsulle käy. Kekseliäs se ainakin on, mutta luottaa-ko se liikaa suureen kokoonsa, ja myös ystäviinsä jotka ehdottivat sille lasikaap-pin maisemia unohtaen samalla ympä-ristön ja todellisuuden?

Kysymys: Edustamani yhtiö haluaisi rakentaa uuden koko maakuntaa pal-velevan kauppakeskuksen maaseudulla sijaitsevalle pellolle, jonne liikenneyhteydet ovat erinomaiset eri suunnista. Tilantarve on n. 15 ha ilman pysäköinti- ja tiejärjestelyjä. Ongelmana on se että alue on kaavassa maakunnallisesti

arvokas maisemanähtävyys ja kulttuurimaisema ja pellolla ruokailee uhanalaisia lintuja. Miten voimme saada rakennusluvan? Ajatusparkki Oy.

Konsultti vastaa: Ei syytä huoleen. Arvokas maisema houkuttelee asiakkaita ja on vain eduksi hankkeelle. Pääseehän näin useampi ihminen nauttimaan maisemasta. Ota rohkeasti yhteyttä maakuntahallitukseen. Alue voidaan tulevassa maakuntakaavassa nimetä Kk1-alueeksi, eli kaupallisen kokeilun alueeksi. Hanke on myös yleisen edun vaatima, sillä käyttämehän me kaikki kaupan palveluja. Tilantarve on naurettavan pieni verrattuna lähi-seudun peltojen kokonaispinta-alaan. Unohtakaa teiden vaatima tila hake-muksesta, nehan ovat kunnan vastuulla. Korostakaa sitä, että kaikki rakenteet pyritään sovittamaan ympäristöön käyttämällä maaseuturakennusten muotokieltä ja väritystä. Uhanalaiset linnut voivat tulevaisuudessa nokkia pikaruonan tähteitä parkkipaikan ympäristössä, jolloin niiden kanta vahvistuu. Pyytäkää vielä kaupapakamarista lausunto, jonka mukaan virallisiin väestö-ennusteisiin ja talouskasvuun perustuva arvio kaupan kehityksestä ennustaa 50% kasvua lähivuosina. Teillähän on alan keskeisenä toimijana sinne hyvät yhteydet. Unohtakaa se, että nämä ennusteet ovat tavoitehakuisia ja että verkkokaupan osuus on voimakkaassa kasvussa ja että tilastot osoittavat laskevaa trendiä. Onhan teidän konseptinne ylivoimainen, ja muut saavat kärsiä ylikapasiteetin aiheuttamat ongelmat.

Älä unohda tärkeitä merkkipäiviä, sillä hyvät suhteet ovat ensiarvoisen tärkeitä tämän luonteisessa herkässä asiassa. Aluksi voitte hakea tutkimuslupia erityyppisten myymäläkonseptien kokeilemiseksi. Pitäkää huoli siitä, että saatte töiden aloittamisluvan ja että rakennukset ovat valmiit ennen lainvoimaista lupapäätöstä. Tällöin lupien perumi-nen mahdollisten valitusten vuoksi on viranomaisille kiusallista. Näin voitte rakentaa kauppakeskuksen pala palalta tieteellisen tutkimuksen nimissä.

Lisäkysymys: Huomasimme juuri, että keskeinen osa alueesta, jonne kauppakeskus pitäisi sijoittaa, on myyty Peltohallitukselle luonnonsuojelutar-koitukseen jo 20 vuotta sitten. Kiinteis-tönmuodostuskokous oli viime viikolla ja valitusaikaa on jäljellä vain 3 viikkoa. Kannattaako valittaa ja millä perusteilla?

Konsultti vastaa: Älkää valittako, siihen ei ole riittäviä perusteita. Otta-kaa kiireesti yhteys Peltohallitukseen, jotta se pyytäisi kiinteistötoimituksen rekisteröinnin viivyttämistä, kunnes kaupapaikkalain mukainen lupahake-mus on loppuun käsitelty. Tällöin alue ei näy luonnonsuojelualueena lupavi-ranomaisille toimitettavissa kartoissa. Tarvittaessa voitte saada tukea Elin-keinojen suojeluministeriöstä. Heidän tehtävänsä on tukea rehellistä bisnestä tekeviä yrityksiä tiukkenevien ympäris-tölakien ja -aktivistien puristuksessa.

P.S. Tämä harmaalle alueelle sijoit-tuva hanke ja sen poikimat valitukset vaativat tietysti lähivuosina paljon tut-kimus- suunnittelu- ja selvittelytyötä. Olemme jatkossakin käytettävissänne, tietysti kohtuullista korvausta vastaan.

Kysymys: Kaivoni veden laatu on muuttunut. Vesi on punertavaa, ja sisältää mustaa sakkaa. Haiseekin omi-tuiselta. Voisiko ongelma johtua valem-pohjavesitutkimuksista, joita täällä päin tehdään? Nimimerkki: ”Huolestunut kyläläinen”

Konsultti vastaa: Joku sieltä päin valitti jo kymmenen vuotta sitten ihan samaa. Kaivokin oli mennyt pilalle. Ei sitä kuitenkaan voitu osoittaa valem-pohjavesikokeista johtuvaksi. Näin valem-pohjavesiyhtiö on vakuuttanut. Suosittelemme liittymistä kunnalliseen vesijohtoverkkoon tai vesiosuuskun-taan.

Kysymys: Metsässämme on arvokkaaksi luokiteltu puustoinen luonnonniitty. Haluaisin rakentaa sen läpi metsäautotien. Muuten tiehen tulisi kiusallinen mutka. Nimimerkki ”Mikä neuvoksi?”

Konsultti vastaa: Ei kannata mainita tuota arvokas-sanaa. Meillä on vähän kokemusta siitä, että kun ker-ran erehtyy sanomaan tuon maagisen sanan jonkun luontokohteen kohdalla, niin luonnonsuojelijat liittävät sen lau-

suman valituksiinsa vielä vuosienkin päästä. Muista mainita myös, että met-säautotien lopullinen linjaus tarkentuu vielä rakennusvaiheessa.

Kysymys: Rakensin hulppean ran-tasaunan. Nyt rakennustarkastaja vaatii sen purkamista, koska kaava sallii vain maatalousrakennukset ja nekin vähintään 200 m etäisyydelle rannas-ta. Kaiken lisäksi se sattuu olemaan vielä toisen maalla, koska paikka oli niin kaunis, ehkä jokin suojelualue.

Mikä neuvoksi? Nimimerkki ”Epä-tietoinen”

Konsultti vastaa: Ei hätää, meil-lä on kokemuksia vastaavasta. Muuta katon kulma samaksi kuin naapurin sikalassa ja maalaa rakennus punamaa-lilla. Viimeistele ympäristöön sovitus 2 m korkuisella panssariaidalla. Tarjoa maanomistajalle täysimääräinen korvaus 1€ /m2 pysyvästä käyttöoikeudesta, sehän on reilu korvaus joutomaasta.

Ryhmä hakemuksiin perehtyneitä

Leikkikoulu luonnossa

Retkimaastosta Ilmoninmäeltä voi löytyä yllätys. Päivittäin siellä toimivat lasten kanssa englanninkielisen leikki-koulun ”ulkomaalaiset” eli Unkarista Suomeen muuttanut Andrea Mikita ja itävaltalainen Elisabeth Bargehr.

– Syksyllä Enkkumetsässä yksi lapsi huomasi jotain maassa. Se oli erikoinen lehti. Muut lapset tulivat paikalle arvai-lemaan mikä se on. Tuli fantasia ehdo-tus: se on keijun siipi. Mielikuvituksen varassa syntyi sanallisia ja sanattomia ajatuksia. Se oli vaahteran siemenkoti.

Itävallassa Elisabet ystävineen heiti vaahteran siemenkotiä ilmaan ja ne pyörivät ’rotaationa’ alas.

Englanninkielinen leikkikoulu on saanut alkunsa 40 vuotta sitten, kun Kangasalla joukko vanhempia halusi tarjota alle kouluikäisille englannin-kielistä kerhotoimintaa, kertoo leikki-koulun vastaava opettaja Päivi Helanti.

Vuosikymmenten saatossa leikkikoulu on kasvanut vastaamaan lapsiperhei-den tarpeita ja tarjoaa nykyisin kolme-tai viisipäiväistä kokopäivähoitoa.

– Lisäarvomme on luontoliikunta. Meillä on toimitilamme, nk. Suojelus-kunnan tallin tai Manttaalitalon, yhteydessä Enkkumetsä, jossa lapset saavat liikkua epätasaisessa rinnemaastossa. Leikkipihan rajat merkitään lukuvuo-den alussa näkyvin merkein aluetta ympäröiviin puihin. Kun lapset oppivat tietämään, missä raja kulkee, ei häiritse vaikka merkit talven aikana kuluvat pois, sanoo Päivi. Enkkumetsän lisäksi, sijaintimme Kirkkoharjulla on ollut erinomainen retkeilyyn kauemmaksi.

– Metsämörriin avulla edistetään lasten luontokasvatusta. Pienryhmässä opitaan vastuuta ja tehtävät opettavat luonnosta ja sen arvosta. Lapset saavat metsästä myös elämyksiä ja maastoli-

Kuva: Päivi Helanti.

kuntaa, kertoo Suomen Ladun Metsä-mörriohjaajaksi kouluttautunut leikki-koulun opettaja Sini Lappalainen.

Kangasalan osaston Kirpputori

Kangasalan tie 1133

Aukioloajat: ti-pe klo 14-18

la klo 10-14

Lahjoitustavaraa otetaan vastaan!

P. 040 – 7488471

Tervetuloa edullisille ostoksille!

Tuotto paikalliseen hyväntekeväisyyteen!

Rauhaisaa joulunaikaa!

Punainen Risti

Luontoyhdistyksen toimintaa 2012-2013

Kangasalan luonnon toiminta on jatkunut vakiintuneesti kaudella 2012-13. Vuosikokous pidettiin 15. helmikuuta. Hallitus on tämän jälkeen kokoontunut neljä kertaa. Yleisötapauksia on järjestetty yksi.

Nordean Torikadun kokoushuoneella pidetyssä kevätkuukokouksessa puheenjohtajaksi valittiin edelleen Jorma Mäntylä. Hallituksen jäseniksi tulivat Kalevi Lepo (varapj.), Marjo Tiitola, Hannu Majava, Marja Rassi, Satu Kauramäki, Heikki Toivonen, Harri Salastaro ja Kari Sipilä sekä varajäseniksi Tuula Säpyskä, Nina-Carita Säpyskä ja Kusti Vuorinen. Toiminnanantarkastajiksi valittiin Elina Aro ja Petri Saario.

Kevätkuukokouksessa hyväksyttiin Patentti- ja rekisterihallituksen esittämät muutokset yhdistyksen sääntöihin sekä uudistettiin Kangasalan luonto ry:n aloite seurakunnan liittymiseksi METSO-ohjelmaan. Kaikki hallituksen jäsenet ovat tehneet työtään vapaaehtoisesti ilman palkkaa oman toimen ohella. Keskeiset lausunnot ja kannanotot valmisteltiin sähköpostitse ja toimitettiin asianosaisille yksimielisyyden löydyttyä.

Suojelun kärki -kiertopalkinto vuodelle 2013 myönnettiin kevätkuukokouksessa Heikin leivälle. Perusteluna oli Haavisto Oy Saarikylän pitkään jatkunut toiminta ekologisen lähiruuan puolesta.

Kangasalan luonnon Suojelun kärki -kiertopalkinto lahjoitettiin helmikuun kevätkuukokouksessa Heikin leipä -leipomolle. Palkinnon ottivat vastaan Pirjo Veckman ja Heikki Haavisto.

Toukokuun 4. päivä 2013 yhdistys järjesti ilmansuojelutapahtuman Pohtiolammen sääksikeskuksessa. Tilaisuus liittyi Luonnonsuojeluliiton Ilman vuosi 2013 -kampanjaan. Noin 30 osanottajaa oli paikalla kuulemassa professori Heikki Toivosen alustusta ilmastonmuutoksesta sekä Kangasalan Lämpö Oy:n toimitusjohtaja Pekka Lehtosen esitystä yhtiön vaikutuksesta Kangasalan hiilijalanjälkeen. Artikkelit tapahtumasta sekä Toivosen esitys ovat toisaalla tässä lehdessä.

Lausuntoja, muistutuksia ja kannanottoja yhdistys on kaudella 2012-13 tehnyt seitsemän. Laajin oli Tavase Oy:n tekopohjavesihankkeesta syyskuussa tehty muistutus Vaasan aluehallintovirastolle. Keväällä yhdistys antoi lausunnon Lamminrahkan osayleiskaavasta nro 16. Molemmat julkaistaan toisaalla tässä lehdessä. Huh-tikuussa yhdistys antoi Pirkanmaan liitolle lausunnon POSKI-hankkeesta

(Pohjavesien suojelu ja kiviaineshuollon yhteensovittaminen). Toukokuussa kunnalle tehtiin muistutus Aimo Sulin Oy:n hakemuksesta soranottoaikojen ja kallionmurskauksen lisäämisestä Vehoniemellä. Muistutuksessa kiinnitettiin huomiota törmäpääskyn pesintään. Heinäkuussa yhdistys antoi Pirkanmaan liitolle lausunnon Pirkanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventoinneista. Hanke liittyy Pirkanmaan maakuntakaavan 2040. Lausunnossa esitettiin Saarikylien ja Vehoniemenkylän kulttuurimaiseman laajentamista Saarikylien ja Vehoniemenharjun kulttuurimaisemaksi. Lokakuussa annettiin lausunto Suoran osayleiskaavasta nro 28. Vaasan hallinto-oikeudelle annettiin elokuussa yhdessä Pirkanmaan luonnonsuojelupiirin kanssa vastaselitys Tavase Oy:n suunnittelemista imeytyskokeista Vehoniemellä.

POHTIOLAMPI Kangasala

Vapaa-aikaan ja yksityistilaisuuksiin
Keväällä uusi lintukosteikko

<http://www.saaksisaatio.fi/saaksikeskus/>
e-mail jouko.alhainen@pp.inet.fi
p 040 528 3030

Kangasalan Sukka

Harri Hanweg
0500-625340

TILISANSSI
PITOPALVELU

Valoisaa Joulua!

Studio
Reetta Muranen Oy

Studiolta joululahjaksi myös lahjakortit!
www.studioreettamuranen.fi 040 7572435

Heikin Leipä

Pienen pienien kotileipom-
on sympaattinen puoti.

Paljon hyvää: pullaa,
leipää, vatruskaita, luomu-
jauhoja...
Ruisleivän salaisuus: oman
tilan luomujauhot ja Suo-
men vanhin taikinajuuri.

Avoimna lauantaisin 12-14.
Saarikyläntie 888,
36570 Kaivanto

EHD Finland
TULOSTUSKASETIT
Alkuperäiset ja kierrätetyt kasetit
HUOLTOPISTE
Tietokone- ja tulostinhuolto + varaosat
ja uudet laitteet
KOPIOPALVELU
Kopiot, valokuvat ja kuvanmuokkaus +
tulostukset jopa A1-koossa
Avoimna
ark. 9-17
Ellintie 4, 36200 Kangasala - Puh. 050-5510757
WWW.EHDFINLAND.NET

Hyvää
Joulua!
toivottaa
Pirkanmaan
Ohjelmakoulutus

Kaunis Kangasala - Beautiful Kangasala
Suositun kuvateoksen uusi laitos on ilmestynyt!

Kauniin kotiseutumme
kirjat, kartat ja kortit
myynnissä hyvän palvelun
Kangasalan Kirjakaupassa!

Kangasalan Kirjakauppa
www.kangasalankirjakauppa.fi

Kangasalan Kiinteistöpalvelu Oy on kokonaisvaltaisen kiinteistöpalvelu-toiminnan osaaja, toimialueenaan Pirkanmaa! Kysy kokonais- tai osapalvelutarjous kotisivujemme kautta niin saat isännöinti-, huolto-, siivous/ kotisiivous- ja rakennuttajapalvelut saman katon alta – Kangasalta!

KANGASALAN KIINTEISTÖPALVELU OY

Ainontie 8, 36200 Kangasala, puh. (03) 357 5200, fax (03) 357 5250
heikki.salmela@kangasalan kiinteistopalvelu.fi
www.kangasalan kiinteistopalvelu.fi

Luonnollinen ja läheinen

Tilaa
oma lehtesi
paperisena
tai diginä
03 377 6900

Kangasalan Sanomat

kangasalansanomat.fi

Kangasalan Sanomat löydät
Facebookista ja Twitteristä!

Hyvää joulua!

KANGASALAN ENGLANNINKIELINEN LEIKKIKOULU

Kangasalan luonto ry.

Kevätvuosikokous pidetään
lauantaina 15.2.2014 klo 9.30–
12.30 KTY:n
kerhuhuoneella Antintie 5
(Osuuspankin takana, käynti
Myllystenpohjantien puolelta).
Esillä sääntömääräiset asiat.
Vapaa pääsy – kahvitarjoilu –
tervetuloa!

Kangasalan Luonto

Hallitus

HSTEC OY

Asiantuntijapalvelut rakentajille

- Rakennuttamisen asiantuntijapalvelut
- Työmaavalvonta
- Kustannusarviot ja kustannussuunnittelu
- Suunnittelupalvelut
- Energiatodistukset

HS-Tec Oy

Nallekarhantie 13

36100 Kangasala

www.hstec.fi

0500 - 624808